

N:o 124.

Ank. till Riksd. kansli den 27 April 1909 kl. 3 e. m.

*Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen
angående omorganisation af högre lärarinneseminariet i
Stockholm.*

(2 U. A.)

I en den 11 nästlidne mars till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 148) har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit Riksdagen

att dels medgifva vidtagande af sådan ändring i den för högre lärarinneseminariet fastställda löneregleringen

att för rektor, biträdande föreståndarinnor, biträdande ämneslärarinnor, lärare och lärarinnor i öfningsämnen samt vikarier vid högre lärarinneseminariet varda bestämda följande aflöningsförmåner att gälla från och med år 1910:

för rektor arfvode i två aflöningsgrader å 1) 2,000 kronor och 2) 2,500 kronor, af hvilka belopp 600 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar, med rätt för lektor vid högre lärarinneseminariet, hvilken förordnas som rektor, att, förutom rektorsarfvodet, uppbära lektors lön och tjänstgöringspenningar i första lönegraden, hvarförutom rektor skall åtnjuta fri bostad eller den hyresersättning, som af Kungl. Maj:t bestämmes;

för biträdande föreståndarinna fri bostad eller den hyresersättning, som af Kungl. Maj:t bestämmes;

för biträdande ämneslärarinna med hufvudsaklig tjänstgöring i normalskolans sju öfre klasser arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,800 kronor, 2) 2,050 kronor och 3) 2,300 kronor;

för biträdande ämneslärarinna med hufvudsaklig tjänstgöring i normalskolans fyra lägre klasser arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,750 kronor och 3) 2,000 kronor;

för lärare eller lärarinna i teckning lön i tre lönegrader å 1) 1,800 kronor, 2) 2,000 kronor och 3) 2,200 kronor;

för lärare eller lärarinna i musik lön i tre lönegrader å 1) 1,200 kronor, 2) 1,400 kronor och 3) 1,600 kronor;

för lärare eller lärarinna i gymnastik lön i tre lönegrader å 1) 1,200 kronor, 2) 1,400 kronor och 3) 1,600 kronor;

för lärarinna i handarbete lön i tre lönegrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,700 kronor och 3) 1,900 kronor;

för vikarie å lektors- eller adjunktstjänst: därest han aflagt de examina och prof, som erfordras för behörighet till ordinarie ämneslärarbefattning vid allmänt läroverk, arfvode å 2,000 kronor, eljest arfvode å 1,800 kronor;

för vikarie å ordinarie ämneslärarinnetjänst arfvode å 1,800 kronor;

för vikarie å ordinarie öfningslärartjänst arfvode, beräknadt efter läsår, till samma belopp som lönen i första lönegraden vid befattningen jämte det här nedan stadgade tilläggsarfvodet för extra tjänstgöring;

för vikarie för biträdande föreståndarinna 200 kronor;

att lärare och lärarinna i öfningsämne skall vara skyldig att för den fastställda lönen tjänstgöra: lärare eller lärarinna i teckning intill 22 veckotimmar, lärare eller lärarinna i musik intill 14 veckotimmar, lärare eller lärarinna i gymnastik intill 15 veckotimmar och lärarinna i handarbete intill 24 veckotimmar, samt att ytterligare tjänstgöring må kunna åläggas ifrågavarande lärare och lärarinnor mot en ersättning för veckotimme och läsår af 100 kronor till lärare och lärarinna i teckning, musik och gymnastik och 70 kronor till lärarinna i handarbete, dock med iakttagande däraf, att sådan ersättning icke, utan Kungl. Maj:ts nådiga medgifvande, må utgå för mera än fyra veckotimmar till en och samma lärare eller lärarinna;

att med ordinarie ämneslärar- eller ämneslärarinnetjänst vid högre lärarinneseminariet icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommunens stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning befinnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen vid högre lärarinneseminariet;

att vid förfall på grund af sjukdom ämneslärare och ämneslärarinna äger uppbära hela lönen, rektor därjämte mot lön svarande arfvode samt öfningslärare och öfningslärarinna tre fjärdedelar af lönen;

att i fråga om uppflyttning i högre aflöningsgrad för biträdande ämneslärarinna och lärare eller lärarinna i öfningsämne må i tillämpliga delar gälla hvad i sådant afseende är stadgadt angående lektor, adjunkt och ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet;

dels jämväl medgifva, att lektorerna och adjunkten vid högre lärarinneseminariet må tills vidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, åtnjuta hyresbidrag till belopp, som af Kungl. Maj:t bestämmes;

dels fastställa den af departementschefen framlagda staten för högre lärarinneseminariet för år 1910;

dels medgifva, att ålderstilläggen till lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda ordinarie förslagsanslag med rubrik: ålderstillägg;

dels föreskrifva, att af de vid normalskolan inflytande inskrifnings- och terminsafgifter, hvilkas storlek bestämmes af Kungl. Maj:t, må uttagas till expenser högst 14,000 kronor samt till hyresersättningar och hyresbidrag högst 11,000 kronor, äfvensom att hvad af berörda elevafgifter återstår skall användas till förräntning och amortering af läroverkets skulder;

dels höja det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslaget till högre lärarinneseminariet, nu 53,900 kronor, med 10,900 kronor eller till 64,800 kronor;

dels höja det under samma hufvudtitel uppförda förslagsanslaget till ålderstillägg, nu 120,000 kronor, med 15,000 kronor eller till 135,000 kronor;

dels ock för högre lärarinneseminariet på extra stat för år 1910 anvisa

till förhyrande af lokal för normalskolans lägsta klasser 3,000 kronor,
till uppehållande af hushållsskolans verksamhet 6,200 kronor,
till uppehållande af den valfria fjärde årskursen 3,000 kronor, samt

till arfvoden åt extra lärarinnor och timlärare 11,275 kronor, eller således tillhopa 23,475 kronor.

I afseende å den utredning, som förebragts till stöd för framställningen, tillåter sig utskottet hänvisa till hvad chefen för ecklesiastikdepartementet i ärendet anfört till ofvanberörda statsrådsprotokoll.

*Utskottets
utlåtande.*

Såsom af statsrådsprotokollet framgår, afser det nu föreliggande förslaget till omorganisation af högre lärarinneseminariet i hufvudsak dels en utvidgning af den nuvarande obligatoriska treåriga studiekursen med ytterligare ett år, dels en förändring af den under seminariet ställda s. k. normalskolans ekonomiska förhållanden därhän, att kostnaderna för undervisningen, som för närvarande hufvudsakligen bestridas med lärjungarnes terminsafgifter, i mera utsträckt grad än hittills skulle öfvertagas af statsverket samt därigenom uppkommande öfverskottet å terminsafgifterna användas till förräntning och amortering af läroverkets skulder, dels ock ökning af lärarpersonalen samt lönereglering för en del af densamma.

Beträffande den föreslagna utvidgningen af studiekursen innebär densamma, att seminariet skulle komma att omfatta två obligatoriska kurser, en lägre bestående af två ettåriga afdelningar och en högre tvåårig kurs samt att undervisningen i lägre kursen hufvudsakligen skulle afse att befästa och utvidga elevernas allmänbildning, under det att i den högre kursen hufvudvikten skulle läggas vid ämnesspecialisering och den praktiska utbildningen. Af hvad till stöd för den sålunda föreslagna anordningen i statsrådsprotokollet anförts — hufvudsakligen behovet af ökad fackutbildning i förening med önskan att i möjligaste mån förhindra elevernas öfveranstängning — har utskottet emellertid icke blifvit öfvertygad om vare sig nödvändigheten eller ens lämpligheten af en dylik utvidgning. Frånsedt att densamma skulle vara ett steg i motsatt riktning mot den numera inom undervisningsområdet allt mera framträdande sträfvan att genom begränsning och omläggning af kurserna förkorta studietiden, har utskottet icke kunnat finna annat än att den högre utbildning, som må finnas för eleverna erforderlig, bör kunna bibringas dem inom ramen af den för seminarietkursen nu afsedda tid. Utskottet anser sig dock böra framhålla, att, såvidt utskottet har sig bekant, de hittills från seminariet utgångna eleverna i allmänhet hafva ej allenast uppfyllt alla rimliga fordringar på teoretisk utbildning utan äfven ådagalagt en synnerligen god praktisk utbildning för lärarinnekallet, särskildt med afseende å undervisningsskicklighet, och lärer det icke förefinnas någon anledning förmoda, att de icke hädanefter skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fylla de kraf, som komma att på dem ställas, äfven om därvid tages i betraktande det

utvidgade arbetsområde för lärarinnor, som genom samskolornas inrättande under de senare åren tillkommit. Härmed har utskottet emellertid icke velat bestrida, att meddelandet af en större fackutbildning än den nuvarande i vissa fall kan vara önskvärd — hvarvid utskottet särskildt har tanken fästad på de naturvetenskapliga ämnena — men håller utskottet, såsom ofvan nämnts, före, att detta önskemål äfven med den nuvarande studietiden bör kunna ernås, och vill utskottet i sådant afseende ifrågasätta, huruvida icke genom användande af allenast det första läsåret till fördjupande af elevernas allmänbildning — hvilket torde kunna anses för ändamålet fullt tillräckligt — samt de två senare obligatoriska åren till den önskade ämnesspecialiseringen, hvilken därtill ytterligare kan fortsättas under det nuvarande frivilliga fjärde läsåret, som allt fortfarande lärer böra bibehållas, möjligheten till fackutbildning kan anses blifva tillräckligt tillgodosedd. Hvad slutligen beträffar den till stöd för förslaget framhållna synpunkten af undvikande af öfveranstängning, kan utskottet med tanken fästad på studiekursers af erfarenheten ständigt ådagalagda benägenhet att inom utrymmet af den för desamma anslagna tid svälla ut, så att tiden varder till det yttersta upptagen och att skäligen kan befaras att förevarande fall icke kommer att utgöra något undantag från denna erfarenhetsregel, icke tillmäta nämnda synpunkt någon betydelse för frågans afgörande. Slutligen vill utskottet såsom ytterligare skäl för sin ställning till förslaget i denna del framhålla den betydligt ökade kostnad för eleverna, som det obligatoriska fjärde studieåret skulle medföra, en ökning, som för de flesta af dem med deras i allmänhet svaga ekonomi otvifvelaktigt blefve synnerligen kännbar. Då utskottet sålunda afstyrker inrättandet af den fjärde obligatoriska årskursen, kommer detta icke att utföra något inflytande på det nu föreliggande förslaget till lönereglering för vissa af lärarpersonalen vid seminariet och normalskolan, enär, vid det förhållande att den nya organisationen är afsedd att fullständigt träda i kraft först med läsåret 1912—1913, någon normalstat icke nu är förelagd Riksdagen utan endast en kostnadsberäkning för öfvergångsåret 1910, å hvilken beräkning den af utskottet ifrågasatta minskningen i studietiden icke utfövar något inflytande.

Hvad Kungl. Maj:t föreslagit i afseende å antalet lärare och lärarinnor under år 1910 samt dessas aflöning, har icke gifvit utskottet anledning till annan erinran än att de hyresersättningar eller hyresbidrag, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle utgå till rektor, biträdande föreståndarinnor, lektorer och adjunkten med belopp, som af Kungl. Maj:t bestämmas, synas böra af Riksdagen fixeras; och har utskottet intet att erinra mot de belopp, som af departementschefen ifrågasatts för närvarande skola till berörda lärarpersonal utgå, eller

hyresersättning åt rektor.....	kronor 1,700: —
» » 2 biträdande föreståndarinnor	» 1,500: —
hyresbidrag åt 4 lektorer à 700 kronor	» 2,800: —
» » 3 » » 350 (för halfva året)	» 1,050: —
» » 1 adjunkt.....	» 500: —

Hvad Kungl. Maj:t i öfrigt föreslagit, har utskottet ansett sig böra biträda.

På grund af hvad sålunda förekommit får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) medgifva vidtagandet af sådan ändring i den för högre lärarinneseminariet fastställda lönerogleringen, att för rektor, biträdande föreståndarinnor, biträdande ämneslärarinnor, lärare och lärarinnor i öfningsämnen samt vikarier vid högre lärarinneseminariet varda bestämda följande aflöningsförmåner att gälla från och med år 1910:

för rektor arfvode i två aflöningsgrader å 1) 2,000 kronor och 2) 2,500 kronor, af hvilka belopp 600 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar, med rätt för lektor vid högre lärarinneseminariet, hvilken förordnas som rektor, att, förutom rektorsarfvodet, uppbära lektors lön och tjänstgöringspenningar i första lönegraden, hvarförutom rektor skall åtnjuta fri bostad eller hyresersättning med 1,700 kronor årligen;

för biträdande föreståndarinna fri bostad eller hyresersättning med 750 kronor årligen;

för biträdande ämneslärarinna med hufvudsaklig tjänstgöring i normalskolans sju öfre klasser arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,800 kronor, 2) 2,050 kronor och 3) 2,300 kronor;

för biträdande ämneslärarinna med hufvudsaklig tjänstgöring i normalskolans fyra lägre klasser arfvode i tre aflöningsgrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,750 kronor och 3) 2,000 kronor;

för lärare eller lärarinna i teckning lön i tre lönegrader å 1) 1,800 kronor, 2) 2,000 kronor och 3) 2,200 kronor;

för lärare eller lärarinna i musik lön i tre lönegrader å 1) 1,200 kronor, 2) 1,400 kronor och 3) 1,600 kronor;

för lärare eller lärarinna i gymnastik lön i tre lönegrader å 1) 1,200 kronor, 2) 1,400 kronor och 3) 1,600 kronor;

för lärarinna i handarbete lön i tre lönegrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,700 kronor och 3) 1,900 kronor;

för vikarie å lektors- eller adjunktstjänst: därest han aflagt de examina och prof, som erfordras för behörighet till ordinarie ämneslärarbefattning vid allmänt läroverk, arfvode å 2,000 kronor, eljest arfvode å 1,800 kronor;

för vikarie å ordinarie ämneslärarinnetjänst arfvode å 1,800 kronor;

för vikarie å ordinarie öfningslärartjänst arfvode, beräknadt efter läsår, till samma belopp som lönen i första lönegraden vid befattningen jämte det här nedan stadgade tilläggsarfvodet för extra tjänstgöring;

för vikarie för biträdande föreståndarinna 200 kronor;

att lärare och lärarinna i öfningsämne skall vara skyldig att för den fastställda lönen tjänstgöra: lärare eller lärarinna i teckning intill 22 veckotimmar, lärare eller lärarinna i musik intill 14 veckotimmar, lärare eller lärarinna i gymnastik intill 15 veckotimmar och lärarinna i handarbete intill 24 veckotimmar, samt att ytterligare tjänstgöring må kunna åläggas ifrågavarande lärare och lärarinnor mot en ersättning för veckotimme och läsår af 100 kronor till lärare och lärarinna i teckning, musik och gymnastik och 70 kronor till lärarinna i handarbete, dock med iakttagande däraf, att sådan ersättning icke, utan Kungl. Maj:ts medgifvande, må utgå för mera än fyra veckotimmar till en och samma lärare eller lärarinna;

att med ordinarie ämneslärar- eller ämneslärarinnetjänst vid högre lärarinneseminariet icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommunens stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning befinnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen vid högre lärarinneseminariet;

att vid förfall på grund af sjukdom ämneslärare och ämneslärarinna äger uppbära hela lönen, rektor därjämte mot lön svarande arfvode, samt öfningslärare och öfningslärarinna tre fjärdedelar af lönen.

att i fråga om uppflyttning i högre aflöningsgrad för biträdande ämneslärarinna och lärare eller lärarinna i öfningsämne må i tillämpliga delar gälla hvad i sådant afseende är stadgadt angående lektor, adjunkt och ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet;

b) jämväl medgifva, att lektorerna och adjunkten vid högre lärarinneseminariet må tills vidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, åtnjuta hyresbidrag, lektor med 700 kronor och adjunkter med 500 kronor årligen;

c) fastställa följande stat för högre lärarinneseminariet för år 1910:

Rektor, arfvode	kronor	2,000: —
8 lektorer, lön och tjänstgöringspenningar, 4,000 kronor hvar	»	32,000: —
1 adjunkt, dito	»	3,000: —
6 ämneslärarinnor, dito, 2,100 kronor hvar	»	12,600: —
1 biträdande ämneslärarinna, arfvode	»	1,800: —
3 » ämneslärarinnor, dito, 1,500 kronor hvar	»	4,500: —
1 lärare eller lärarinna i teckning, lön	»	1,800: —
1 lärare eller lärarinna i musik, dito	»	1,200: —
1 » » » gymnastik, dito	»	1,200: —
1 lärarinna i handarbete, dito	»	1,500: —
Rektors skrifbiträde, arfvode	»	500: —
Bibliotekarie, dito	»	400: —
Läkare, dito	»	500: —
Vaktmästare, tillika portvakt, fri bostad samt lön 600 kronor och arfvode 200 kronor	»	800: —
Eldare, arfvode	»	500: —
Stipendier	»	500: —

Summa kronor 64,800: —

d) medgifva, att ålderstilläggen till lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda ordinarie förslagsanslag med rubrik: ålderstillägg;

e) föreskrifva, att af de vid normalskolan inflytande inskrifnings- och terminsafgifter, hvilkas storlek bestämmes af Kungl. Maj:t, må uttagas till expenser högst 14,000 kronor samt till hyresersättningar och hyresbidrag högst 11,000 kronor, afvensom att hvad af berörda elevafgifter återstår skall användas till förräntning och amortering af läroverkets skulder;

f) höja det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslaget till högre lärarinneseminariet, nu 53,900 kronor, med 10,900 kronor eller till 64,800 kronor;

g) höja det under samma hufvudtitel uppförda förslagsanslaget till ålderstillägg, nu 120,000 kronor, med 15,000 kronor eller till 135,000 kronor;

h) för högre lärarinneseminariet på extra stat för år 1910 anvisa

till förhyrande af lokal för normalskolans lägsta klasser 3,000 kronor,

till uppehållande af hushållsskolans verksamhet 6,200 kronor,

till uppehållande af den valfria fjärde årskursen 3,000 kronor, samt

till arfvoden åt extra lärarinnor och timplärare 11,275 kronor, eller således tillhopa 23,475 kronor.

Stockholm den 27 april 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.